

Η επίδραση της επικαιρότητας στην Διατλαντική Συμφωνία Εμπορίου (Εμμανουέλα Πετράκη, ΜΑ Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=166064>]

3.5 Ζητήματα επικαιρότητας και ΤΤΙΡ

3.5.1 Η σημασία του Brexit για την ΤΤΙΡ

Όπως κατέστη σαφές από την ανάλυση που προηγήθηκε στο δεύτερο μέρος της εργασίας αυτής, η εμπορική και επενδυτική σχέση των ΗΠΑ και του Ηνωμένου Βασιλείου είναι ιδιαίτερα σημαντική στρατηγικά και οικονομικά και αποτελεί ένα από τα θεμέλια της διατλαντικής σχέσης. Με την απόφαση της Βρετανίας να αποχωρήσει από την ΕΕ, τα σύννεφα της αβεβαιότητας που περιβάλλουν την ΤΤΙΡ ολοένα και πληθαίνουν. Οι συνομιλίες ξεκίνησαν πριν τρία χρόνια και έχουν καθυστερήσει ήδη λόγω διαφορών στα υπό διαπραγμάτευση ζητήματα καθώς και λόγω της αυξανόμενης αντίθεσης της κοινής γνώμης. Προς το παρόν, τόσο οι ΗΠΑ όσο η ΕΕ είναι αποφασισμένοι να αντιμετωπίσουν την καταιγίδα και να συνεχίσουν τις συνομιλίες. Όμως το Brexit παραμένει ένα θέμα περίπλοκο, με θετική αλλά και αρνητική όψη.

Αφενός, πράγματι το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος στη Βρετανία δυσχεραίνει τις διαπραγματεύσεις της ΤΤΙΡ. Κατ' αρχάς, η απόφαση του Brexit θα καθυστερήσει τις συνομιλίες της ΤΤΙΡ καθώς οι αξιωματούχοι της ΕΕ θα εστιάσουν την προσοχή τους και το πολιτικό τους κεφάλαιο στο μέλλον της σχέσης Ηνωμένου Βασιλείου-ΕΕ. Μόλις η βρετανική κυβέρνηση ενεργοποιήσει το άρθρο 50 της Συνθήκης της Λισαβόνας, οι δύο πλευρές έχουν δύο χρόνια για να προχωρήσουν τη διαδικασία διαχωρισμού. Οι διαπραγματεύσεις της ΤΤΙΡ κατά πάσα πιθανότητα θα συνεχιστούν στο μεταξύ, αλλά θα τεθούν σε δεύτερη μοίρα.

Δεύτερον, οποιαδήποτε πρόοδος για την ολοκλήρωση της συμφωνίας προϋποθέτει σαφείς προτάσεις αλλά και διάθεση συμβιβασμού από τα διαπραγματευόμενα μέρη. Όμως μέχρι να γίνει γνωστή η τελική φύση της σχέσης Βρετανίας και ΕΕ, θα είναι δύσκολο για την αμερικανική πλευρά να εκτιμήσει ακριβώς πόσο πολύτιμη είναι η πρόσβαση στην υπόλοιπη αγορά της ΕΕ. Είναι προφανές, λόγω της οικονομικής σημασίας του Ηνωμένου Βασιλείου, ότι η αγορά της ΕΕ για τα προϊόντα των ΗΠΑ θα συρρικνωθεί κατά περίπου 16%. Αυτό θα μπορούσε να κάνει την ΕΕ λιγότερο ελκυστικό εμπορικό εταίρο μετά το Brexit. Έτσι, ανακύπτει το ερώτημα κατά πόσον οι αμερικανοί διαπραγματευτές θα παρουσιάσουν τις καλύτερες προτάσεις τους, αν δεν ξέρουν ποια είναι τα οφέλη που θα αποκομίσουν κάνοντας παραχωρήσεις.

Τρίτον, μετά την απόφαση της Βρετανίας να αποχωρήσει από την ΕΕ, η ΤΤΙΡ έχει χάσει έναν από τους σημαντικότερους υποστηρικτές της. Οι Γάλλοι και οι Γερμανοί αξιωματούχοι εμφανίζονται όλο και πιο ανήσυχοι για την ΤΤΙΡ. Εντός τριών ημερών από το Brexit, ο Πρωθυπουργός της Γαλλίας Manuel Valls απέρριψε το ενδεχόμενο μιας εμπορικής συμφωνίας ΕΕ-ΗΠΑ, δηλώνοντας ότι «η ΤΤΙΡ ήταν εναντίον των συμφερόντων της ΕΕ». Επιπλέον, όπως διαπιστώθηκε και νωρίτερα, σημαντικό ποσοστό των Γερμανών αντιτίθεται στην ΤΤΙΡ εγείροντας ζητήματα απασχόλησης και διαφάνειας των διαπραγματεύσεων. Συνεπώς, θα αποτελέσει

σημαντική απώλεια για την αμερικανική πλευρά που είναι πρόθυμη να έρθει σε συμφωνία, η απουσία της βρετανικής θέσης για περαιτέρω απελευθέρωση του εμπορίου. Ένας άλλος παράγοντας που θα μπορούσε να επιβραδύνει τις συνομιλίες, είναι οι επικείμενες εκλογές τόσο στη Γερμανία όσο και τη Γαλλία το 2017. Ως εκ τούτου, μια σαφής εικόνα θα προκύψει μόνο στα τέλη του 2017 ή στις αρχές του 2018, μετά τις εκλογές (Schneider-Petsinger, 2016).

Από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού, οι προεδρικές εκλογές των ΗΠΑ προσθέτουν ένα ακόμη στρώμα της αβεβαιότητας, καθώς η εμπορική πολιτική της επόμενης διοίκησης παραμένει άγνωστη. Φυσικά, πολλά εξαρτώνται από την κυβέρνηση υπό την ηγεσία του Trump, που θα αναλάβει τον Ιανουάριο του 2017. Ο Trump έχει γενικά επικρίνει την τρέχουσα εμπορική ατζέντα, αν και οι πολιτικοί όλων των αποχρώσεων είναι γνωστοί για υπαναχωρήσεις από την πρωτοβάθμια ρητορική. Λεπτομερείς συζητήσεις για τη συμφωνία θα αρχίσουν και πάλι το επόμενο έτος, όταν η νέα κυβέρνηση των ΗΠΑ θα έχει αναλάβει την εξουσία.

Βέβαια παρά τις ανησυχίες ότι το Brexit σημαίνει και το τέλος των διαπραγματεύσεων της διατλαντικής συμφωνίας, θα μπορούσε να υπάρχει και μια θετική πλευρά. Ενώ η συμφωνία μπορεί να καθυστερήσει μέχρι το 2017/18, πράγμα σχεδόν σίγουρο ήδη πριν από το δημοψήφισμα, η TTIP δεν έχει ακόμα αποτύχει. Αντίθετα, το Brexit μπορεί να ενισχύσει την αποφασιστικότητα των μερών και αντί για το τέλος της TTIP, να προσφέρει την ώθηση της πολιτικής βούλησης που απαιτείται για να ολοκληρωθεί η διατλαντική συμφωνία (De Ville and Siles-Brügge, 2016).

Μερικά από τα δυνητικά οφέλη του Brexit για τις εμπορικές συνομιλίες ΕΕ-ΗΠΑ είναι τα ακόλουθα. Πρώτον, η ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών θα πάψει πλέον να αποτελεί σημείο τριβής για τις διαπραγματεύσεις. Δεδομένου του ρόλου του Λονδίνου ως χρηματοοικονομικό κέντρο, το ΗΒ είχε επιμείνει να συμπεριληφθεί ένα κεφαλαίο για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες στην εμπορική συμφωνία, ωστόσο οι ΗΠΑ διαφωνούσαν με την πρόταση αυτή. Επομένως η άρση αυτού του εμποδίου θα μπορούσε να κινήσει ταχύτερα τις διαπραγματεύσεις.

Παράλληλα, οι ευρωπαίοι διαπραγματευτές δε θα έχουν πλέον να αντιμετωπίσουν τους βρετανικούς φόβους ότι η TTIP θέτει σε κίνδυνο το NHS. Οι αντίπαλοι της TTIP είχαν υποστηρίξει ότι η συμφωνία θα μπορούσε να οδηγήσει στην ιδιωτικοποίηση και το τέλος του NHS. Ως αποτέλεσμα, η Επίτροπος Εμπορίου Cecilia Malmström αφιέρωσε αρκετούς πόρους και ενέργεια στη διόρθωση αυτών των παρανοήσεων. Η βρετανική απόσυρση από την ΕΕ, σημαίνει ότι τώρα η ευρωπαϊκή πλευρά μπορεί να επικεντρωθεί στην επίλυση άλλων εκκρεμών

ζητημάτων, γεγονός που θα προωθήσει την εμπορική συμφωνία (Schneider-Petsinger, 2016).

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι, παρά το Brexit οι αξιωματούχοι και στις δυο πλευρές του Ατλαντικού έσπευσαν να ξεκαθαρίσουν άμεσα ότι η συμφωνία παραμένει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη παρέμβαση στο θέμα προήλθε από τον Εμπορικό Αντιπρόσωπο των ΗΠΑ Mike Froman, ο οποίος την επομένη του δημοψηφίσματος τόνισε ότι οι «στρατηγικοί και οικονομικοί στόχοι της ΤΤΙΡ παραμένουν ισχυροί». Στο ίδιο πνεύμα ο Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ John Kerry είχε δηλώσει σε συνέντευξη Τύπου στις Βρυξέλλες τον Ιούνιο του 2016 ότι η αμερικανική κυβέρνηση έχει δεσμευτεί για τη σύναψη μιας συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου με την ΕΕ θεωρώντας ότι είναι ακόμη πιο απαραίτητη μετά την αποχώρηση των Βρετανών από την ΕΕ (Blenkinsop, 2016).

Η Επίτροπος Εμπορίου Cecilia Malmström σε μια πρόσφατή της ομιλία στο Ατλαντικό Συμβούλιο τόνισε ότι «η λογική της ΤΤΙΡ παραμένει τόσο ισχυρή σήμερα όπως ήταν [πριν από το δημοψήφισμα]». Η ομιλία αυτή δεν υποδηλώνει υποχώρηση από βασικές θέσεις της ΕΕ, αναφορικά με τις δημόσιες συμβάσεις ή την προστασία των επενδύσεων. Αλλά η Malmström υπογράμμισε την επιθυμία να ολοκληρωθεί η συμφωνία γρήγορα, καθώς η ΕΕ είναι «έτοιμη να κάνει τις πολιτικές επιλογές που απαιτούνται». Βέβαια, δεδομένου ότι η ευρωπαϊκή θέση στις διαπραγματεύσεις λόγω του Brexit αποδυναμώθηκε, ορισμένοι ενδεχομένως μπουκ στον πειρασμό να εγκαταλείψουν τις επιφυλάξεις τους, προκειμένου η ΕΕ να παραμένει ανταγωνιστική. Επίσης ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, Donald Tusk, ζήτησε από όλα τα κράτη-μέλη να συνεχίσουν το διάλογο και επανέλαβε ότι η Επιτροπή έχει λάβει εντολή να ολοκληρώσει τις διαπραγματεύσεις μέχρι το τέλος του έτους (Bruegel, 2016).

Για να αποκτήσει κανείς μια ολοκληρωμένη εικόνα για τις επικείμενες συνέπειες της βρετανικής αποχώρησης από την ΕΕ, πρέπει να παρατηρήσει με προσοχή τους δεσμούς που συνδέουν το ΗΒ με τις ΗΠΑ. Έχει καταστεί σαφές ότι, Βρετανία και Αμερική είναι στενοί εμπορικοί εταίροι. Στο πλαίσιο αυτό, ορισμένοι ευρωσκεπτικιστές και υποστηρικτές της βρετανικής απόσυρσης στις ΗΠΑ (που υπάγονται στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα) υποστηρίζουν την ιδέα της συμμετοχής του Ηνωμένου Βασιλείου στη NAFTA ή την είσοδό του σε κάποια άλλη μορφή εμπορικής συμφωνίας με τις ΗΠΑ ως υποκατάστατο της ΕΕ. Ορισμένοι μάλιστα μιλούν για την ανάγκη να συμμετάσχει η Αμερική στη δημιουργία μιας «Anglosphere», με τις χώρες της Κοινοπολιτείας, όπως η Βρετανία, ο Καναδάς, η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία, Επιπλέον, αρκετοί Ρεπουμπλικάνοι έχουν

υποστηρίζει ότι μια συμφωνία Βρετανίας-ΗΠΑ είναι δυνατή, ωστόσο θα πλαισιώνεται από οποιαδήποτε εμπορική συμφωνία συνάψουν οι ΗΠΑ με την ΕΕ.

Από την άλλη, σε ένα μεταβαλλόμενο πολιτικό σκηνικό, η κυβέρνηση των ΗΠΑ θα προτιμούσε τα Δυτικά κράτη να συνεχίσουν να συνεργάζονται. Η βρετανική αποχώρηση από την ΕΕ θα περιπλέξει τις σχέσεις αυτές, αλλά δε θα τις υπονομεύσει αν δεν επιδεινωθούν από άλλες κρίσεις και αλλαγές τόσο στην ΕΕ όσο και στις ΗΠΑ. Μάλλον, η Βρετανία έχει περισσότερα να χάσει από το Brexit, καθώς η αμερικανική πλευρά θα αμφισβητήσει την εικόνα της ως μεγάλης δύναμης, η ενότητά της τίθεται σε κίνδυνο και θα πρέπει να εργαστεί σκληρότερα για να επηρεάσει την ευρύτερη διατλαντική σχέση. Δεδομένης της κατάστασης, οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να δουν το στενότερο ευρωπαϊκό σύμμαχό τους να γίνεται ένα απλός μεσάζων που εξαρτάται από το πώς θα κινηθεί η ευρύτερη σχέση ΗΠΑ-ΕΕ. (Oliver and Williams, 2016).

Προς το παρόν, η Βρετανία θα παραμείνει μέλος της ΕΕ και η Επιτροπή θα συνεχίσει να διαπραγματεύεται εμπορικές συμφωνίες για λογαριασμό των 28 κρατών-μελών. Αν και το υφιστάμενο χρονοδιάγραμμα είναι απίθανο να τηρηθεί, η ΤΤΙΡ είναι πιθανό να επιβιώσει από την βρετανική απόφαση για αποχώρηση από την ΕΕ. Ωστόσο, το Brexit είναι ένα σοβαρό πλήγμα που πιθανότατα καθυστερήσει τη σύναψη της ΤΤΙΡ για τουλάχιστον δύο χρόνια. Οποιαδήποτε συμφωνία θα πρέπει να λάβει υπόψη τη μελλοντική φύση της σχέσης Ηνωμένου Βασιλείου-ΕΕ, η οποία δεν θα γίνει γνωστή πριν από το 2018. Σίγουρα το Brexit θα είναι μια άνευ προηγουμένου δυνητικά μετασηματιστική εμπειρία για την ΕΕ. Αυτό που πρέπει να απασχολήσει τους διαπραγματευτές και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού δεν είναι το Brexit, αλλά μάλλον η αλλαγή κλίματος για την ΤΤΙΡ στη Γαλλία, τη Γερμανία και τις ΗΠΑ.

(συνεχίζεται)